

Αρείου Πάγου: 526/1998, Τμήμα Β' Πολιτικό
Πηγή: Δ.Ε.Ν 54/98 σελ. 1221

Εξαναγκασμός του εργοδότη σε απόλυση του μισθωτού.

Αποζημίωση οφείλεται πάντοτε, ασχέτως του λόγου που προκάλεσε την καταγγελία, εκτός από τις περιοριστικώς αναγραφόμενες στο νόμο περιπτώσεις. – Οφείλεται και όταν η καταγγελία έγινε λόγω υπαιτίου μη εκπλήρωσεως ή πλημμελούς εκπλήρωσεως των εκ της συμβάσεως εργασίας υποχρεώσεων του μισθωτού. – Είναι καταχρηστική η άσκηση της αξιώσεως λήψεως αποζημιώσεως από μισθωτό ο οποίος απελύθη διότι δεν εκπλήρωνε ή εξεπλήρωνε πλημμελώς τις συμβατικές υποχρεώσεις του κακοβούλως, με αποκλειστικό σκοπό να εξαναγκάσει τον εργοδότη να τον απολύσει για να εισπράξει την αποζημίωση. – η απειλή χρησιμοποίησης εννόμων βοηθημάτων (αναφορά σε διοικητικές αρχές, μήνυση κλπ.) ακόμη και αν αφορά αληθεύοντα περιστατικά, προσλαμβάνει αθέμιτο χαρακτήρα όταν σκοπεύει σε άλλα πλεονεκτήματα για τον απειλούντα, άσχετα προς εκείνα στα οποία εξ' αντικειμένου τείνουν τα βοηθήματα.

Εισηγητής: Εμμ. Δαμάσκος

Δικηγόροι: Ηλ. Σπινάσας, Βασ. Γεωργούλας

Από τα άρθρα 1 και 3 του Ν. 2112/1920, και 1 και 5 του Ν. 3198/1955 προκύπτει ότι η καταγγελία από τον εργοδότη σχέσεως εξαρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου είναι έγκυρη εφόσον γίνει εγγράφως και καταβληθεί στο μισθωτό η νόμιμη αποζημίωση, η οποία πρέπει να καταβάλλεται ασχέτως από το λόγο, που προκάλεσε την καταγγελία, εκτός από τις περιοριστικά αναγραφόμενες στο νόμο περιπτώσεις (υποβολή μηνύσεως για αξιόποινη πράξη, ανωτέρα βία).

Επομένως, ο εργοδότης οφείλει την αποζημίωση αυτή και όταν κατάγγειλε τη σύμβαση εργασίας για κάθε άλλη (εκτός δηλ. της συνιστάμενης σε καταμνηυθείσα αξιόποινη πράξη) υπαίτια μη εκπλήρωση ή πλημμελή εκπλήρωση των από τη σύμβαση εργασίας υποχρεώσεων του μισθωτού. Όταν όμως ο μισθωτός δεν εκπληρώνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις ή εκπληρώνει αυτές πλημμελώς κακόβουλα, δηλ. με αποκλειστικό σκοπό να εξαναγκάσει τον εργοδότη να τον απολύσει για να εισπράξει τη νόμιμη αποζημίωση, τότε η ενάσκηση της αξιώσεως για την αποζημίωση της απολύσεως υπερβαίνει προφανώς τα όρια, που επιβάλλονται από την καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και τον κοινωνικό και οικονομικό σκοπό του δικαιώματος και, συνεπώς, είναι καταχρηστική υπό την έννοια του άρθρου 281 Α.Κ.- Εξ άλλου, η απειλή χρησιμοποίησης έννομων βοηθημάτων, όπως είναι και η υποβολή αναφοράς στις αρμόδιες διοικητικές αρχές, αλλά και η υποβολή μηνύσεως, και για αληθεύοντα ακόμη περιστατικά, που συνιστούν παράβαση των οικείων διατάξεων, προσλαμβάνει πρόδηλα αθέμιτο χαρακτήρα όταν ο απειλών αποβλέπει με τη χρησιμοποίησή τους σε άλλα πλεονεκτήματα, ουσιαστικά άσχετα προς εκείνα, στα οποία εξ' αντικειμένου τείνουν τα εν λόγω έννομα βοηθήματα.

- Στην προκείμενη περίπτωση, στην αναιρεσιβαλλόμενη οριστική απόφαση του Εφετείου Αθηνών περιλαμβάνονται οι εξής κατά λέξη παραδοχές: «Στις 13.7.1969 ο ενάγων (ήδη αναιρεσειών) κάτοχος του σχετικού διπλώματος, προσελήφθη από την εναγόμενη (ήδη αναιρεσίβλητη) ανώνυμη εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου, για να προσφέρει τις υπηρεσίες του σ' αυτήν ως ηλεκτρολόγος- μηχανολόγος. Η εναγόμενη εταιρεία, με αντικείμενο την παραγωγή και διάθεση γεωργικών φαρμάκων, χημικών προϊόντων και λιπασμάτων, λόγω των οικονομικών προβλημάτων, που αντιμετώπιζε, με την υπ' αριθ. 4299/1992 απόφαση του Δικαστηρίου τούτου, τέθηκε υπό την ειδική εκκαθάριση του άρθρου 46 α του Ν. 1892/1990, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 14 του Ν. 2000/1991. Με την ίδια απόφαση διορίστηκε εκκαθαριστής αυτής η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Εθνική Κεφαλαίου Α.Ε. Διαχείρισεως Ενεργητικού και Παθητικού Α.Ε.» και επιτράπηκε η συνέχιση της λειτουργίας βασικών παραγωγικών μονάδων με προσωρινή παραμονή και απασχόληση μέρους του προσωπικού της και συγκεκριμένα 816 εργαζομένων στο Συγκρότημα Δραπετσώνας και 1100 εργαζομένων στο Συγκρότημα Κασσάνδρας Χαλκιδικής. Από το μήνα Φεβρουάριο του 1992, πριν δηλαδή να τεθεί υπό το καθεστώς της πιο πάνω

ειδικής εκκαθάρισης, η εναγομένη, σε μία προσπάθεια εξυγίανσης της επιχείρησής της, ανακοίνωσε στους εργαζομένους σ' αυτήν ότι μπορούσαν, όσοι βέβαια το επιθυμούσαν, να αποχωρήσουν από την εργασία τους, λαμβάνοντας τη νόμιμη αποζημίωση. Ρητά όμως επιφυλάχθηκε να μη δεχθεί, αν το έκρινε σκόπιμο, αιτήσεις χημικών, μηχανικών κ.λ.π. επιστημόνων, αφού ήθελε μεν να μειώσει το προσωπικό της, αλλά και να μη στερήσει το εργοστάσιό της, το οποίο θα συνέχιζε τη λειτουργία του, από ικανά και

έμπειρα επιστημονικά στελέχη. Ο ενάγων, ο οποίος εργαζόταν στο εργοστάσιο λιπασμάτων της εναγομένης και μέχρι τότε είχε διακριθεί για την εργατικότητά του και την καλή του επιστημονική κατάρτιση, μετά την πιο πάνω ανακοίνωση, υπέβαλε προς την εναγομένη την από 20.7.1992 αίτηση του με την οποία, επικαλούμενος ότι η προαναφερόμενη από 3.2.1992 ανακοίνωση της Διοίκησης της εταιρείας (για αποχώρηση των εργαζομένων από την εργασία τους με καταβολή της νόμιμης αποζημίωσης), έχει παραταθεί για αόριστο χρονικό διάστημα και συνάμα έχει επεκταθεί σε όλους του εργαζομένους, ζητούσε «τη λύση της εργασιακής του συμβάσεως με καταγγελία χωρίς προμήνυση», προκειμένου να αποχωρήσει και αυτός λαμβάνοντας τη νόμιμη αποζημίωση του. Η εναγομένη έκρινε ως μη συμφέρουσα δι' αυτήν την αποδοχή της αίτησης και την απέρριψε σιωπηρά, χωρίς δηλαδή να απαντήσει. Ο ενάγων μετά την άρνηση της εναγομένης να αποδεχθεί την ως άνω αίτηση του, κακόβουλα, με τον αποκλειστικό δηλαδή σκοπό να εξαναγκάσει τη διοίκηση της εναγομένης να προβεί στην αιτούμενη καταγγελία της εργασιακής του σύμβασης και να του καταβάλει την προβλεπόμενη από το νόμο αποζημίωση απολύσεως, προέβη στις ακόλουθες ενέργειες: α) με την από 28.9.1992 εξώδικη δήλωση του, απευθυνόμενη προς το Γενικό Δ/ντή της εναγομένης Ι.Δ. μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι ο εν λόγω Δ/ντής επιδεικνύει πρωτοφανή αδιαφορία στα σοβαρά θέματα της προστασίας του περιβάλλοντος και της υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων, ότι υποβαθμίζει το επιστημονικό προσωπικό και εξαναγκάζει το κατώτερο προσωπικό να εργάζεται κάτω από απάνθρωπες συνθήκες από άποψη υγιεινής και ασφάλειας, με αποτέλεσμα την αποχώρηση 6 χημικών και ικανού αριθμού άλλων επιστημόνων, ότι συνεπεία της κακοδιοίκησης τα δύο τελευταία έτη αυξήθηκε η βλάβη της ψυχικής και σωματικής υγείας των εργαζομένων και των περιοίκων. Στη συνέχεια αναφέροντας ως παράδειγμα της ανεπίτρεπτης αδιαφορίας, το γεγονός της μη έγκαιρης αντικατάστασης του εφθαρμένου πλαστικού αγωγού αερίων διοξειδίου του θείου από τη Μονάδα παραγωγής θειικού οξέος στη Μονάδα Αμμωνιοδεσμεύσεως, γνωστοποίησε στον ανωτέρω Γενικό Δ/ντή ότι ταυτόχρονα προέβαινε σε έγγραφες καταγγελίες προς τις αρμόδιες υπηρεσίες, ότι οι καταγγελίες αυτές θα υποβληθούν εντός τριών ημερών από την επίδοση της ως άνω εξώδικης δήλωσης στα Υπουργεία Εργασίας και Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε και την πολεοδομία, όπως και στον αρμόδιο Εισαγγελέα και ακόμη ότι θα αποσταλούν προς δημοσίευση στις ημερήσιες εφημερίδες «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» και «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΤΥΠΟ». Στην εξώδικη αυτή δήλωση απάντησε με την από 8.10.1992 εξώδικη επίσης δήλωση (επιστολή) ο προαναφερόμενος Γενικός Δ/ντής, με την οποία, ισχυριζόμενος ότι τίποτε από τα καταγγελλόμενα δεν έχει συμβεί, επισημαίνει στον ενάγοντα ότι ουδέποτε διαχώρισε τη θέση του και ουδέποτε έθεσε σχετικό με τα καταγγελλόμενα θέμα στο αρμόδιο Συμβούλιο Τεχνικού Κλάδου, του οποίου ο ίδιος (ο ενάγων) είναι μέλος. β) με την από 3.10.1992 δεύτερη εξώδικη δήλωσή του (ο ενάγων) προς τον ίδιο ως άνω Γενικό Διευθυντή επιχειρώντας να αποσείσει τις δικές του ευθύνες σε έντονο ύφος, μεταξύ άλλων, αναφέρει: «Η τριήμερη προθεσμία που σας εδόθη είναι τυπική και συνήθης. Πέραν αυτού ήτο και μία δυνατότητα να καταδεχθείτε να συζητήσετε μαζί μου». γ) υπέβαλε στο Υπουργείο Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε τις από 14.10.1992 και 1.12.1992 καταγγελίες, στις οποίες μεταξύ άλλων αναφέρει: ότι η κατάσταση στο εργοστάσιο της εναγομένης την τελευταία διετία έχει γίνει εξαιρετικά επικίνδυνη για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων, ότι παραβιάζονται οι νόμοι και οι κανονισμοί κατάφωρα, ότι οι εγκαταστάσεις παραγωγής λόγω παλαιότητας εμφανίζουν διαφυγές αερίων, υγρών και στερεών ρύπων, ότι το εργοστάσιο κυριαρχείται πέραν των ανωτέρω διαρροών από τις σκόνες γύψου, ότι οι γνωστές τρύπες (πηγάδια άγνωστου βάθους) χρησιμοποιούνται για την παροχέτευση τοξικών και επικινδύνων υγρών, ότι όλα τα ανωτέρω δυσάρεστα και απαράδεκτα συμπίπτουν με τη μεταπήδηση από τη «ΛΑΡΚΟ» και τοποθέτηση ως Γενικού Δ/ντή της εταιρείας κάποιου κυρίου Ι.Λ., που έχει δημιουργήσει δυσάρεστο κλίμα συνεργασίας και υποβάθμισης του επιστημονικού προσωπικού και αρνείται να δεχθεί τις εισηγήσεις των υπευθύνων κ.λ.π. Με την ίδια αναφορά - καταγγελία ζητούσε περαιτέρω τη διενέργεια ελέγχων και αυτοψίας με την παρουσία του και να ανασταλεί η παροχή άδειας λειτουργίας του εργοστασίου, δ) κατά το χρονικό διάστημα από 28.9.1992 μέχρι 8.10.1992 αυτός (ενάγων) απομονώθηκε στο γραφείο του και αρνήθηκε προβάλλοντας εντελώς αβάσιμες δικαιολογίες να συνεργαστεί με τους συναδέλφους του μηχανικούς και ακόμη να επικοινωνήσει έστω και τηλεφωνικά με τον ως άνω Γενικό Δ/ντή. Μετά τις ενέργειες και παραλείψεις του ενάγοντος, που αναφέρονται πιο πάνω, ο Σύλλογος Υπαλλήλων και το Σωματείο εργατοτεχνιτών της εναγομένης εξέδωσαν ανακοίνωση, στην οποία αναφέρονται επί λέξει και τα ακόλουθα: «ένα σοβαρό πρόβλημα που έχει προκύψει τελευταία είναι οι ενέργειες του συναδέλφου Α.Κ. (ενάγοντος), που έχουν στόχο τη λύση του προσωπικού του προβλήματος (απόλυση). Ο εν λόγω συνάδελφος με τα έγγραφα, που έχει στείλει σε διάφορες Δημόσιες Υπηρεσίες, δημιουργεί πρόβλημα τόσο στην εταιρεία όσο και στην εργασιακή μας ύπαρξη. Τέτοιες ενέργειες είναι κατακριτέες απ' όπου και αν προέρχονται.

Τέλος η εναγομένη εταιρεία με την από 16.12.1992 έγγραφη καταγγελία της, που επιδόθηκε στον ενάγοντα στις 18.12.1992, κατήγγειλε την εργασιακή σύμβαση του τελευταίου και τον απέλυσε, χωρίς να του καταβάλει οποιαδήποτε αποζημίωση, λόγω της ανωτέρω συμπεριφοράς του, την οποία χαρακτηρίζει στο έγγραφο της καταγγελίας ως δόλια, αντισυμβατική και αποβλέπουσα αποκλειστικά να την εξαναγκάσει να καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας του και να του καταβάλει τη νόμιμη αποζημίωση. Με βάση δε τις παραδοχές της αυτές η προσβαλλόμενη απόφαση έκρινε περαιτέρω ως εξής: «Ενόψει δε αυτής ακριβώς της αντισυμβατικής συμπεριφοράς, την οποία επέδειξε ο ενάγων εξακολουθητικά και κακόβουλα, με τον αποκλειστικό δηλαδή σκοπό να εξαναγκάσει τα αρμόδια όργανα της εναγομένης να προβούν στην καταγγελία της εργασιακής του σύμβασης με καταβολή της προβλεπόμενης από το νόμο αποζημίωσης απολύσεως, η ασκούμενη με την αγωγή αξίωση για λήψη αυτής της αποζημίωσης, υπερβαίνει και μάλιστα προφανώς τα επιβαλλόμενα από την καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και τον κοινωνικό και οικονομικό σκοπό του σχετικού δικαιώματος όρια και είναι καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 281 Α.Κ. Την κατάχρηση δε αυτή επιτείνουν και οι ως άνω καταγγελίες, οι οποίες, ανεξάρτητα από την ουσιαστική ή μη βασιμότητά τους (που δεν προκύπτει από τα προαναφερόμενα αποδεικτικά μέσα), έγιναν με τον ίδιο σκοπό, του εξαναγκασμού δηλαδή της εναγομένης να καταγγείλει την εργασιακή σύμβαση του ενάγοντος, καταβάλλοντας τη νόμιμη αποζημίωση και προκάλεσαν τις διαμαρτυρίες των άλλων εργαζομένων στην επιχείρηση της εναγομένης, όπως αυτές εκφράστηκαν με την ανακοίνωση των διοικήσεων των σωματείων τους, για την οποία έγινε λόγος πιο πάνω». Αφού, λοιπόν, ανελέγκτως κατά το άρθρο 561 παρ.1 Κ.Πολ.Δ. η προσβαλλόμενη απόφαση δέχθηκε ότι αποκλειστικός σκοπός όλων των ως άνω ενεργειών του ενάγοντος ήταν να προκαλέσει την απόλυσή του για να εισπράξει την οικεία αποζημίωση, δηλ. για να επιτύχει όφελος ουσιαστικά άσχετο προς εκείνο, στο οποίο εξ αντικειμένου έτειναν οι ως άνω ενέργειές του, ασχέτως του αν το περιεχόμενο των ως άνω αναφορών και δηλώσεων του ενάγοντος ήταν αληθές ή όχι, η συμπεριφορά του αυτή, αποτελούσε, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, πλημμελή υπαίτια παράβαση των από τη σύμβαση εργασίας του έναντι της εναγομένης υποχρεώσεών του, τέτοια δε παράβαση συνιστούσε και η με τον ίδιο ως άνω σκοπό, κατά τα επίσης ανελέγκτως από την προσβαλλόμενη απόφαση δεκτά γενόμενα, επί δεκαήμερο κατά τα ανωτέρω απομόνωση του ενάγοντος στο γραφείο του και άρνηση συνεργασίας του με τους συναδέλφους του μηχανικούς και επικοινωνίας του, και τηλεφωνικά ακόμη, με το γενικό διευθυντή της εναγομένης. Άρα, η προσβαλλόμενη απόφαση, που με βάση τις, επαρκείς αυτές παραδοχές της, έκρινε καταχρηστική υπό την έννοια του άρθρου 281 Α.Κ. την ενάσκηση με την ένδικη αγωγή της αξιώσεως αποζημιώσεως για την κατά τα άνω απόλυση, δεν παραβίασε ευθέως ούτε εκ πλαγίου τις προμνησθείσες, ουσιαστικού δικαίου, διατάξεις σε συνδυασμό με τους, επίσης ουσιαστικού δικαίου, κανόνες για την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας των εργαζομένων και των περιοίκων (άρθρα 6 παρ. 3 Ν. 3198/1995, Σύμβαση της Ρώμης, Π.Δ. 307/1986, 329/1983 σε συνδυασμό και προς τα άρθρα 200, 288, 662 Α.Κ.).

Επικυρεί την 9836/1995 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.